

خبر

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس از توان تسهیلات‌دهی بانک‌ها و پیشنهاد‌های این مرکز در لایحه بودجه

اقتصاد | دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارش بررسی «لایحه بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور؛ تسهیلات تکلیفی ازدواج، فرزندآوری و اشتغال» عنوان کرده است: براساس رویه سال‌های گذشته، ارقام مربوط به سقف کلی و مبالغ انفرادی تسهیلات تکلیفی ازدواج، فرزندآوری و اشتغال در قوانین بودجه سنواتی لحاظ می‌شد. لایحه بودجه سال ۱۴۰۵، در مورد این موضوع کاملاً مسکوت بوده و در مورد مبالغ تسهیلات ازدواج و فرزندآوری و یا سقف کلی تسهیلات تکلیفی، مبلغی را معین نکرده است.

عملکرد مناسب شبکه بانکی در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۴ در کنار صف طولیل متقاضیان و نارضایتی آنان به سادگی حاکی از آن است که ارقام سقف کلی تسهیلات ازدواج و فرزندآوری در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ (معادل ۲۷۰ همت) متناسب با تعداد متقاضیان و برآورد تقاضای تسهیلات در نظر گرفته نشده است. این در حالی است که پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها برای ارقام سقف کلی تسهیلات ازدواج و فرزندآوری در قانون بودجه سال ۱۴۰۴ معادل ۴۰۰ همت (۳۰۰ همت ازدواج و ۱۰۰ همت فرزندآوری) بود که در نهایت بدان توجهی نشدو سبب ایجاد صف طولیل بیش از یک میلیون نفری و نارضایتی ناشی از آن شد.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در خصوص نقاط قوت و ضعف این موضوع بیان می‌کند که به نظر می‌رسد بر اساس تبصره (۳) ماده (۷۲) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، لازم است در صورتی که دولت و بانک مرکزی تصمیم به پرداخت تسهیلات تکلیفی ازدواج و فرزندآوری دارند، این موضوع همانند رویه سال‌های گذشته در قانون بودجه ۱۴۰۵ درج شده و مورد تصویب قرار گیرد؛ چراکه بر اساس تبصره یادشده، پرداخت این تسهیلات منوط به درج آن در قوانین بودجه سنواتی است.

همچنین مهم‌ترین معضل و مشکل ایجاد شده در تسهیلات ازدواج و فرزندآوری، ایجاد صف بیش از یک میلیون نفری متقاضیان است که به نظر می‌رسد لازم است این موضوع در اولویت قانون‌گذار برای سال ۱۴۰۵ قرار گرفته و تا حد ممکن متناسب با توان شبکه بانکی این صف کاهش یابد. ضمن آنکه توان تسهیلات‌دهی قرض الحسنه شبکه بانکی در سال ۱۴۰۵، معادل ۵۸۵ همت برآورد شده است که در بهترین حالت می‌تواند صف متقاضیان در یافت تسهیلات را در پایان سال ۱۴۰۵ به نصف کاهش دهد.

مرکز پژوهش‌های مجلس در این گزارش تصریح می‌کند لازم است ارقام قانون بودجه سال ۱۴۰۵ در مورد تسهیلات تکلیفی، به گونه‌ای مشخص شود که نخست، تا حد ممکن صف بیش از یک میلیون نفری در یافت‌کنندگان تسهیلات ازدواج و فرزندآوری را که تا پایان اسمال نیز افزایش می‌یابد، کوتاه کند و دوم، فراتر از توان تسهیلات‌دهی شبکه بانکی نباشد.

بر اساس برآورد توان تسهیلات‌دهی قرض الحسنه شبکه بانکی (معادل ۵۸۵ همت)، پیشنهاد می‌شود مبالغ انفرادی تسهیلات ازدواج و فرزندآوری بدون تغییر همانند مبالغ قانون بودجه سال ۱۴۰۴ لحاظ، اما سقف کلی تسهیلات‌دهی شبکه بانکی معادل ۵۸۵ همت (۴۸۵ همت ازدواج و فرزندآوری و ۱۰۰ همت اشتغال) در نظر گرفته شود که به صورت خوشبینانه صف متقاضیان تسهیلات ازدواج و فرزندآوری را در پایان سال ۱۴۰۵ به نصف (۵۰ هزار نفر) کاهش خواهد داد. همچنین نظر به عدم تکافی منابع شبکه بانکی برای اجرای کامل قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به خصوص در مورد تبصره (۱) ماده (۷۱) و تبصره (۴) ماده (۶۸) این قانون، به ترتیب در مورد رشد ارقام تسهیلات ازدواج و فرزندآوری متناسب با تورم، اصلاح قانون یادشده به منظور تعیین محل منابع برای پوشش با مالی آن، لازم به نظر می‌رسد. در این شرایط، به صورت خوشبینانه صف متقاضیان تسهیلات ازدواج و فرزندآوری در پایان سال ۱۴۰۵ به نصف کاهش پیدا خواهد کرد.

یادداشت

ترس از فراز و فرودهای بازار سرمایه در این روزها، بازار طلا و صندوق‌های آن را رونق داد

رفتارشناسی بورس در پساجراحی

مردم با نگاه حفظ ارزش سرمایه به سوی خرید طلا به‌صورت آب‌شده و بدون اجرت رفته‌اند. برای صنعتگران حوزه طلا، هیچ سودی در این نوع معاملات نیست

پیش‌آمده اخیر عبور کند، انتظار رفتار متعادل تر و روبه‌رشد از بازار می‌رود.

■ حذف ارز ترجیحی، اکنون دیگر جراحی نیست!

فلفلانی درخصوص اثر حذف ارز ترجیحی در بورس اظهار کرد: حذف ارز ترجیحی تصمیم درست و لازمی بود که دیر گرفته شد. این اقدام یکی از زنجیرهای بسته شده به بورس ایران را شکست، اما اکنون و در این شرایط اقتصادی کشور، اصل موضوع در بودجه کشور است. ناترازی در منابع و مصارف بودجه، شکاف عمیقی است که مانع سوددهی بازار می‌شود. با توجه به عدم استقلال کامل بانک مرکزی، کسری بودجه ممکن است از طریق بانک مرکزی جبران شود که بی‌شک رشد نقدینگی را در پی دارد. این نقدینگی از ریشه‌های اساسی تورم خواهد بود و باز دولت ناچار است برای حفظ قدرت خرید مردم، به دادن یارانه در کالاهای اساسی روی آورد که این اقدام به‌طبع موجب نرخ‌گذاری دستوری و درنهایت نیاز به تخصیص منابع مالی می‌شود. وی افزود: اصلاحات انجام‌شده در لایه‌های ارز ترجیحی قدم نخست و الزامی برای درمان اقتصاد بیمار کشور است، اما هنوز به ساختارهای اساسی و مؤثر در سند بودجه پرداخته نشده است. تا زمانی که مسائلی مانند ساختار گسترده و سنگین دولت، شرکت‌های دولتی، واگذاری دارایی‌های مازاد و مواردی اینچنین در سند بودجه مورد توجه و اصلاح قرار نگیرد، خطر بازگشت به سوی ارز ترجیحی وجود دارد. هرمان ببینیم دولت تغییرات با اهمیتی را در سند بودجه لحاظ می‌کند، می‌توانیم به ثبات اقتصادی امیدوار باشیم.

پیگیری ویژه مجلس برای رساندن وام ازدواج جوانان به ۵۰۰ میلیون تومان برای هر نفر

ضرورت تعیین تکلیف تسهیلات حمایتی در بودجه ۱۴۰۵

اهمیت دارد. به گفته این نماینده مجلس، مسائل اجتماعی به یکدیگر مرتبط هستند و نمی‌توانیم آن‌ها را مجزا از یکدیگر در نظر بگیریم. به طور مثال، موضوع ازدواج و تشکیل خانواده به دیگر مسائل اجتماعی مرتبط است و هر چقدر زمینه برای افزایش نرخ ازدواج در کشور فراهم شود، زمینه مشکلات اجتماعی کاهش پیدا می‌کند.

■ تلاش مجلس برای پیش‌بینی نرخ معقول برای تسهیلات حمایتی

فاطمی خاطر نشان کرد: در قانون بودجه ۱۴۰۵ تلاش بر این است تسهیلات حمایتی و به‌ویژه وام ازدواج به صورت معقولی پیش‌بینی شود. به طور کلی، کمک به معیشت مردم و حل مشکلات اجتماعی آنان در دستور کار جدی مجلس است و در قانون بودجه سال آینده بر آن تأکید و توجه جدی داریم. در نظر گرفتن موضوع تورم در تعیین میزان تسهیلات حمایتی و به‌ویژه وام ازدواج از اهمیت بالایی برخوردار است. در شرایطی که با وضعیت تورمی روبه‌رو هستیم، هر روز از ارزش تسهیلات کم می‌شود. بنابراین، افزایش میزان وام ازدواج متناسب با تورم ضرورت دارد. این نماینده مجلس اظهار کرد: حمایت از اقشار ضعیف در قالب تسهیلات حمایتی در دستور کار است. به خصوص در این زمینه نیازمند همکاری شبکه بانکی هستیم. متأسفانه بانک‌ها همکاری لازم را ندارند و این امر مشکل‌ساز شده است. باید بانک‌ها به مسئولیت اجتماعی خودشان توجه جدی داشته باشند و به همکاری بیشتر در زمینه اعطای تسهیلات حمایتی مبادرت کنند. وی گفت: هدف از گنجاندن تسهیلات

ریسک آسیب‌هایی که می‌تواند متوجه سکو‌ها شود نیز افزایش می‌یابد.

■ بازار طلا پناهگاه قابل اتکای سرمایه‌های خُرد و کلان مردم

خرید و انباشت طلا در دو سال اخیر به عنوان سرمایه‌ای مطمئن و قابل اتکا مطرح می‌شود. در این دو سال، افزایش قیمت انس جهانی و قیمت ارز، دو بال پرواز طلا بر فراز تورم کشور بود. طلایی که چه در صندوق‌های بورسی، چه به صورت آب‌شده و چه در سکوهای سرمایه‌گذاری برخط طلا، به سرمایه‌گذاران خود نهایت سود ممکن را رسانده است. رضا ارحمی، فعال بازار طلا و جواهر در این باره خاطر نشان کرد: صندوق‌های طلا در دو سال اخیر رشد دو سه برابر بیشتر از تورم داشته‌اند. پیش‌بینی می‌شود این صندوق‌ها امسال و سال آینده بتوانند مقداری بیشتر از تورم بازدهی داشته باشند؛ چون رشد آن‌ها در این دو سال هم متأثر از افزایش نرخ ارز و هم افزایش قیمت انس جهانی بوده است؛ پیش‌بینی می‌شود در ادامه، افزایش نرخ ارز به شدت این مدت نباشد و انس جهانی نیز مانند گذشته بالا نخواهد رفت. ارحمی درخصوص میزان خرید طلا توسط مردم گفت: حجم قابل توجهی طلای فیزیکی تحت تأثیر شرایط ناپایدار اقتصادی از صندوق‌های بُنگداران به گاو صندوق خانه‌های مردم سرازیر شده است. برای مثال اگر شما بخواهید ۵۰۰ گرم آب‌شده خریداری کنید، یک بنگدار دست‌کم چهار تا پنج روز توان تأمین این مقدار را خواهد داشت. این مهم نشان از کاهش موجودی طلای آب‌شده کف بازار دارد. پس از اتفاقاتی که در دهه ۹۰ برای بورس کشور افتاد، بخشی از سرمایه‌گذاران از صندوق‌های طلای بورسی به سمت بازار و طلای فیزیکی بازگشتند. براساس گزارش قدس از فعالان بازار طلا و جواهر، در سه هفته اخیر رکود نسبی بر صف طلافروشان حاکم شده که ریشه در نگرانی‌های مبنی بر امنیت مغازه‌ها و فضای شهری و نبود ثبات در نرخ‌های بازار طلا دارد و به‌طبع معاملات طبق روال گذشته انجام نمی‌شوند. ارحمی درباره فضای بازار طلا طی هرج‌ومرج‌های اخیر در کشور خاطرنشان کرد: طی روزهای آشوب در کشور بازار کاملاً بسته بود و نبود اینترنت و قیمت لحظه‌ای در این بازه، سیستم خرید و فروش طلا و جواهر را در کل کشور تعطیل و نیمه‌تعطیل کرده بود؛ امید طلافروشان همچنان به شب عید است.»

■ مردم به دنبال طلای آب‌شده و طلای زینتی در مسیر حذف‌شدن از سبد‌های خرید

ارحمی ادامه داد: طلای زینتی در حال حذف از سبد خرید مردم است. باتوجه به گرانی افسارگسیخته و نبود درآمد کافی برای تأمین معیشت در خانواده‌ها، فروش طلای نو بیش از پیش آفت خواهد داشت و نگاه مردم به طلا به‌جز در مواقع خاص، نگاه سرمایه‌گذاری برای آینده است؛ از ابتدای سال ۱۴۰۴ تا کنون قیمت طلا بالا رفته و فروش طلای زینتی به مراتب کاهش یافته است. مردم با نگاه حفظ ارزش سرمایه به سوی خرید طلا به‌صورت آب‌شده و بدون اجرت رفته‌اند. برای صنعتگران حوزه طلا، هیچ سودی در این نوع معاملات نیست و حتی هزینه کارگاه را نیز کفاف نمی‌دهد. با این شرایط تعداد نقش‌افز این بازار حوزه طلاسازی در این صنف بسیار کاهش خواهد یافت؛ به نظر من سال ۱۴۰۵ سال تعطیلی بسیاری از ویتترین داران خواهد بود. ارحمی در پایان افزود: اگرچه با نگاه سرمایه‌ای به طلا، این هنر و صنعت عملاً قربانی تورم می‌شود، اما خرید طلا از سکوهای برخط با توجه به ریسک‌های آن، به هیچ وجه به خرید از صندوق‌های بورسی یا بازار آزاد ارجحیت ندارد.

حمایتی در قانون بودجه این نیست که فقط تسهیلاتی تعریف شود و گرهی از مشکلات مردم باز نشود. هدف این است در عمل کمکی به ازدواج جوانان شود و انگیزه آنان برای تشکیل خانواده افزایش پیدا کند.

■ ضرورت اختصاص خط اعتباری ویژه و نظارت دقیق بر اجرای آن

کریم یزدی‌خواه کارشناس اقتصادی گفت: امروز به دلیل افزایش قیمت ارز، مسکن، اثاثیه، طلا و سایر ملزومات، دیگر کارایی چندانی ندارد. اگر میزان وام ازدواج همگام با نرخ تورم و هزینه‌های زندگی افزایش نیابد، عملاً این حمایت از اثرگذاری خود خارج شده و تنها به یک عدد نمادین تبدیل می‌شود. یزدی‌خواه خاطر نشان کرد: تعیین رقم وام تنها بخشی از ماجراست؛ بخش مهم دیگر، دسترسی آسان و سریع به آن است. صف‌های طولانی و انتظارهای ماهانه برای دریافت وام، خود می‌تواند به فرسایش انگیزه جوانان منجر شود. بنابراین، انتظار می‌رود بانک مرکزی با اختصاص خط اعتباری ویژه و نظارت دقیق بر اجرای آن، مانع از ایجاد صف‌های طولانی شود تا این حمایت در زمان مناسب به دست مخاطبان برسد و تأثیر مطلوب خود را بگذارد.

در مجموع، شواهد آماری، تحلیل‌های کارشناسی و اظهارات رسمی نشان می‌دهد بازتدوین دقیق و شفاف مقررات مربوط به تسهیلات قرض الحسنه در بودجه ۱۴۰۵ یک ضرورت قطعی است. تعیین سقف و واقع‌بینانه برای تسهیلات تکلیفی، بهره‌برداری کامل از ظرفیت شبکه بانکی و اصلاح نقاط ضعف قوانین موجود می‌تواند راه را برای کاهش صف طولیل متقاضیان، افزایش کارایی منابع قرض‌الحسنه و تقویت سیاست‌های حمایت از خانواده و جوانی جمعیت هموار کند.

زهرا طوسی | با وجود رشد چشمگیر ظرفیت تسهیلات قرض الحسنه بانکی، لایحه بودجه ۱۴۰۵ همچنان درخصوص سقف کلی و مبالغ وام ازدواج سکوت کرده است. این در حالی است که کارشناسان برآورد می‌کنند با توجه به افزایش سپرده‌ها و بازگشت تسهیلات، بانک‌ها توانایی اعطای بیش از ۶۹۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات را دارند. این وضعیت، نگرانی‌ها را در میان جوانان و نمایندگان مجلس برانگیخته است. در سال‌های اخیر، اجرای سیاست‌های حمایتی دولت در حوزه ازدواج و فرزندآوری با چالش‌ی جدی روبه‌رو شده است؛ چالشی که ریشه آن را باید در اختصاص ناکافی منابع قرض الحسنه در بودجه‌های سنواتی و عدم بهره‌برداری کامل از ظرفیت شبکه بانکی جست‌وجو کرد. پیامد مستقیم این ناکارآمدی، شکل‌گیری صفی بیش از یک میلیون نفری برای دریافت وام ازدواج و فرزندآوری تا پایان سال ۱۴۰۴ است؛ صفی که برآورد می‌شود در صورت تداوم شرایط موجود، به بیش از ۱/۵ میلیون نفر نیز برسد و نارضایتی اجتماعی را تشدید کند.

■ توان اعطای تسهیلات قرض الحسنه بیش از آنچه بانک‌ها مدعی هستند

این در حالی است که بررسی‌های کارشناسی مبتنی بر داده‌های رسمی شبکه بانکی نشان می‌دهد بانک‌ها در سال ۱۴۰۵ توان اعطای بیش از ۶۹۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات قرض الحسنه را دارند. با وجود این ظرفیت بالا، در قانون بودجه ۱۴۰۴ تنها ۲۷۰ هزار میلیارد تومان برای دو تسهیلات ازدواج و فرزندآوری تعیین شد؛ رقمی به مراتب کمتر از نیاز واقعی و همچنین کمتر از پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس (معادل ۴۰۰ همت). در چنین شرایطی، لایحه بودجه ۱۴۰۵ که به‌تازگی به مجلس تقدیم شده نیز هیچ عددی درباره سقف کلی یا مبالغ انفرادی